

LIAR, LIAR, PANTS ON FIRE¹

Door Victor A.C.Remouchamps. Luitenant-kolonel der Artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist

April 2018

Inleiding

Als berichten synchroon lopen met zijn met de persoonlijke perceptie van het individu, zijn hele volkstammen snel bereid om de inhoud als actueel en juist te accepteren. Hoewel het internet ampele mogelijkheden biedt om de integriteit en deskundigheid van een berichtenbrenger en de juistheid van zijn cruciaal bericht na te trekken, doet het gros van de ontvangers uit een stuitend gebrek aan kennis, luiheid of onhandigheid dat niet en kopieert het veelal gretig op diverse sociale media. Dat is een van de redenen dat de trollenfabriek in Sint Petersburg zoveel succes heeft in het Westen en Midden Oosten. De berichtgeving rond het gebruik van chemische strijdmiddelen in het Midden Oosten heeft dat onlangs opnieuw bevestigd.

Nepnieuws pauze?

De afgelopen maanden is de stroom aan nepnieuwsberichten uit het oosten van Europa iets ingezakt en kenners wijten of danken dit (afhankelijk van de individuele interesse en culturele achtergrond) aan de Russische verkiezingen en de naderende wereldkampioenschappen voetbal in Moskou. Beide gebeurtenissen konden in het eerste half jaar negatieve berichtgeving uit de rest van de wereld niet gebruiken en laste vermoedelijk daarom een nepnieuws pauze in. De Russische presidentsverkiezing heeft ondanks de aanslag gepleegd op de voormalige dubbelspion Skripal en zijn dochter, daarvan de vruchten geplukt. De berichtgeving over verkiezingsfraude en manipulatie is binnen de perken gebleven.

Omdat de wereldkampioenschappen voetbal - net als de Olympische Winterspelen in Sotsji - een overweldigende manifestatie van Russische grandeur moet worden, wekt het verbazing dat Moskou een aanval met chemische strijdmiddelen in Douma, een buitenwijk van Damascus, niet heeft of wilde voorkomen. Kon de imagoschade door de aanslag op Skripal c.s. beperkt gehouden worden, daarvan is nauwelijks sprake zijn na de aanval met chemische strijdmiddelen, de scherpe westerse reactie en vooral het dagenlang tegenhouden van een VN-expertteam om de aanval te onderzoeken. Die laatste beslissing van Russen en Assad heeft de schijn gewekt dat de eigen rol in het drama eerst gemaskeerd moest worden, voordat het team zijn werkzaamheden kon starten.

Nepnieuws binnen de hybride oorlogvoering context.

De effecten van het gebruik van chemische strijdmiddelen in Douma betekenden het einde van de nepnieuwpauze en het opstarten van een nieuwe golf. Om de imagoschade door de twee ontwikkelingen te repareren, heeft Moskou aan de trollenfabriek in Sint Petersburg opdracht gegeven om samen met de staatsmedia – *RT*,² *Rossija 24* en *Sputnik* - een

informatietegenoffensief te lanceren. Door gebruik te maken van trollenaccounts op de diverse sociale media, het toeleveren van gemanipuleerde informatie aan gevestigde westerse media en via geselecteerde politici worden individuen, instituten, organisaties en bewegingen links en rechts van het politieke spectrum³ gebombardeerd met gemanipuleerde berichten.

Valdai Forum,⁴ een in de ogen van de westerse intelligentsia eerlijk podium waar geselecteerde intellectuelen in een verondersteld open discussie verbaal de degens kunnen kruisen met hun Russische opposenten, lijkt echter een van de belangrijkste instrumenten van de nepnieuwsbronnen te zijn. De migratiegolf en de groeiende islamisering van westerse samenlevingen zijn dankbare onderwerpen voor een dergelijke open discussie om de kloof tussen traditionele EU- en NAVO-lidstaten en hun partners in centraal Europa te verdiepen. In de samenvatting aan het einde van de discussie krijgt de kijker te horen dat de argumenten van de Russische deelnemers uiteraard sterker zijn dan die van hun westerse collega's.

De verwarring die de Russische trollenfabriek voor en na de Amerikaanse verkiezingen heeft veroorzaakt, is een treffende bevestiging van de effectiviteit van het nepnieuwsinstrument. Door de gemanipuleerde berichtgeving op massaal gefabriceerde trollenaccounts van diverse sociale media te intensiveren, was het mogelijk om middels *framen*⁵ onherstelbare imagoschade bij politici, politieke partijen, ideologische bewegingen, mediabronnen, journalisten en columnisten te veroorzaken. Op een gelijke wijze probeert het Kremlin het spanningsveld op het Balkan schiereiland te intensiveren, individuele politici en regeringen te ontmoedigen om onderdeel te worden van EU en NAVO, en oppositie tegen hun inspanningen te neutraliseren. In het huidige millennium is vastgesteld dat Moskou erkende westerse experts en voormalige politici in sleutelfuncties van het Russische bedrijfsleven heeft opgenomen om de schijn te wekken dat het Kremlin zich heeft omringd met gerespecteerde vertegenwoordigers en zakenpartners.⁶

In diverse artikelen is uiteengezet hoe kinetische en niet-kinetische instrumenten worden ontplooid om door middel van hybride oorlogvoering westerse samenlevingen te destabiliseren en politieke polarisatie te verdiepen. Onder het motto "*fund a cyber-campaign to troll opponents of Moscow, demotivate enemies on social media, and collect personal data of opponents*" speelt nepnieuws een belangrijke rol binnen de strijd die het Kremlin al een decennium tegen vooral het Westen voert en herhaaldelijk heeft bewezen de gewenste effecten binnen Europa en USA te genereren.

Actueel nepnieuws

Een paar van de meest opvallende nepnieuwsverhalen in de bovengenoemde Russische *media-oulets*:

- In Oekraïne en Georgië brak in 2015 een onverwachte ziekte uit onder het vee van rondtrekkende herders. *Rossiya 24* had onderzoek gedaan en kwam tot de conclusie dat de ziekte was uitgebroken door lekkages in een Georgische bij Tblisi gebouwde fabriek waar door de Amerikaanse Pentagon gesponsord onderzoek werd gedaan naar biologische strijdmiddelen.⁷
- Na de aanslag op de MH 17 boven Oekraïense grondgebied werden tientallen hypothesen bedacht om te onderschrijven en te bevestigen dat het vliegtuig door een Oekraïense jager was neergehaald.⁸
- De aanslag op de voormalige GRU-kolonel Skripal was volgens de Russische berichtgeving uitgevoerd met een door een Britse chemisch laboratorium geproduceerd gas; *Novichok*. Zogenaamde - zonder een locatiennaam te noemen - Zwitserse toplaboratoria hadden aangetoond dat het gas niet uit Rusland afkomstig kon zijn. Een andere variant was dat de aanslag op Skripal een Amerikaanse provocatie was om de sancties tegen Rusland te verscherpen. In een ander artikel werd zelfs “aangetoond” dat er in het geheel geen sprake was van het gebruik van een gifgas. Vooraanstaande Russische geleerden hebben bevestigd dat de beschreven hypothesen onjuist waren.
- De chemische aanval in Douma was volgens de Russische staatsmedia een geënceneerde door de CIA georkestreerde poging om Rusland te beschuldigen. De Amerikaanse - door Frankrijk en Groot-Brittannië gesteunde - raketaanval op Douma (!) moesten de bewijzen van westerse inmenging vernietigen. De gasaanval zou door de “Witte Helmen” organisatie zijn uitgevoerd. De door het Kremlin gesponsorde en door *Sputnik* geregisseerde Boliviaanse filmmaker Carla Ortiz zou in haar reportage de betrokkenheid van de Witte Helmen bevestigd hebben.⁹ Onderzoeksjournalisten van *Rossiya 24* zouden een chemisch laboratorium hebben aangetroffen in één van de kelders van Douma.¹⁰ Een derde Russische reportage beweerde zelfs dat er geen enkele dode of gewonde was aangetroffen op de locatie van de aanval. De vraag hoe dit rijmde met de beweringen van andere reportages, werd niet gesteld. In het artikel “Met mij valt niet te spotten” is vastgelegd dat Syrische *spotters* twee MI-28 Hip¹¹ helikopters 30 minuten voor de aanval hebben zien opstijgen van de luchtmachtbasis Al-Dumayr op 40 kilometer noordoost van Damascus en die twee zijn ten tijde van de aanval boven Douma gesignaleerd. Anti-Assad troepen bezitten geen helikopters. Het opmerkelijke is dat zelfs personen die op een steenworpafstand van de aanval wonen door de gemanipuleerde berichtgeving een rad voor de ogen gedraaid kunnen worden.

Hoewel de aanslag op Sergeij Skripal en zijn dochter Julia en de gasaanval in Syrië ogenschijnlijk geen relatie met elkaar hebben, toont het de werkwijze van de Russische trollenorganisatie aan. Het laat zien hoe deze werkwijze past in het hybride concept van de mengeling van militaire, economische en psychologische middelen die het bereiken van een politiek doel voor ogen hebben.

Zien is geloven?

Is zien geloven? In deze tijd van fotoshoppert en manipuleren van beelden is dat geen dogma. Vaak is datgene wat getoond wordt een zorgvuldige aanpassing van de realiteit. De beelden om de invasie in Irak te rechtvaardigen waren een bevestiging dat die stelling niet meer opgaat. Ditzelfde doet opgeld voor de tekstuele berichtgeving en de beeld en tekst berichtgeving bij de NPO en een groot aantal VS uitzendgemachtigden. Wat de serieuze volger van mondiale ontwikkelingen rest, is de controle op de integriteit van de berichtenmelder, de organisatie waar hij deel van uitmaakt, en toetsing van actualiteit en juistheid van het bericht m.b.v. meerdere informatiebronnen. Het kost energie, maar het is inspanning die voorkomt of beter uitgedrukt, beperkt het papegaaiennetwerk op de sociale media.

¹ *“Liar, Liar, Pants On Fire”* is een Engelse uitdrukking door kinderen gebruikt wanneer zij van mening zijn dat bij een meningsverschil de tegenpartij sprookjes vertelt.

² RT heeft een budget van \$300 miljoen en de informatie wordt naast Russisch in het Engels uitgezonden. Onlangs is het budget met 41% gegroeid door een Frans- en Duitstalige versie te starten.

³ Neofascisten, Groenen, Anti Globalisten en financiële elites.

⁴ Oppericht in 2004. Vernoemd naar het Russische Valdai meer. De formele doelstelling is “het promoten van een dialoog tussen Russische en westerse intellectuele elites en te streven naar het formuleren van een onpartijdige wetenschappelijke analyse van de tijdens de bijeenkomsten besproken problemen.

⁵ Gebruik van verzonden bewijzen om een onschuldige man schuldig te laten lijken.

⁶ Een van de meest bekende westerse vertegenwoordigers is de voormalige bondskanselier Gerhard Schröder die in de raad van bestuur van Gazprom zit en wordt gebruikt om het Nordstream-2 project binnen de Europese Unie door te drukken. Wanneer dit project slaagt, zal Oekraïne als tussenstation van gasleveringen aan West Europa worden gepasseerd wat het land in grote economische problemen zal brengen. Die economische problemen kunnen dan snel leiden tot politieke destabilisatie, het voorlopig einddoel van het Kremlin.

⁷ Het naar Senator Richard G. Lugar vernoemde laboratorium werd gesponsord door de Amerikanen om met de hulp van het *“Nunn Luger Cooperative Threat Reduction Program”* voormalige Sovjetrepublieken te helpen chemische en nucleaire wapens te ontmantelen. Georgië zowel als Oekraïne hadden in de Sovjetperiode nucleaire wapens op hun grondgebied staan.

⁸ Deze variant is intussen door een onpartijdig onderzoek naar het land der fabelen verzonden. De werkelijke daders en verantwoordelijken die betrokken waren bij het neerschieten van het vliegtuig zijn inmiddels bekend. De Russen blijven tegen de stroom deze beschuldiging ontkennen.

⁹ <https://www.facebook.com/CarlaOrtizOfficial/videos/2132748790076439/>

¹⁰ In het lab werden ingrediënten voor gifgassen zoals mosterdgassen gevonden, aldus de Russische expert Rodionov in chemische, biologische en stralingswapens. "Men kan concluderen dat dit laboratorium gebruikt werd door illegale gewapende groepen om giftige substanties te vervaardigen".

¹¹ Dat Russische helikoptertype is ook in november 2016 waargenomen, toen gasaanvallen op door rebellen gecontroleerde gebieden werden gelanceerd en in april 2017 bij de aanval op Khan Sheikoun.